

Anyag és módszer

Munkánkban csak a Búskaszerűek (Hesperioidea) és a Pillangószerűek (Papilionoidea) családsorozatok képviselőivel foglalkozunk.¹⁾ Ezeket tartja a magyar köznyelv pillangóknak (lásd Bálint 2016). A munkában összesen 217 fajcsoportnevet tárgyalunk (lásd alább).

Névtárunk több mint 2500 olyan nevet tartalmaz, amelyet különféle forrásművekből gyűjtöttünk ki. Az adatsorok elsődleges azonosítói a tudományos név fajcsoport nevei voltak. Rögzítettük a magyar és a tudományos nevet, a forrásmű szerzőjének nevét, a megjelenés évét, az odaszámot, és ha volt ábraanyag, akkor azt is. Ahol csak pusztán nevet találtunk, feltüntettük.

A 2598 hivatkozás forrása 28 nyomtatásban megjelent mű (1. táblázat, lásd a tanulmány végén). A források kiválasztásakor a következőképpen jártunk el: Földi (1801) könyvét követően Abafi-Aigner (1907) munkájáig minden olyan könyvet figyelembe vettünk, amelyben kéttagú magyar lepkenévek olvashatók. Abafi-Aigner említett munkáját követően Dietzel (1997) könyvéig bezáróan minden olyan magyar nyelvű könyvvel számoltunk, amely áttekintést adott egy-egy tájegység, vagy akár a teljes magyarországi faunáról, vagy családokat monografikusan dolgozott fel. Ezt követően csak olyan művet tekintettünk forrásértékűnek, amely a mai Magyarország vagy a Kárpát-medence teljes faunáját tárgyalta.

Bár adatbázisunkban szerepelnek, kéziratok munkákból, szak- vagy ismeretterjesztő cikkekből nem emeltük be neveket a jelen névtárba, mivel az jelentős mértékben megnövelte volna a jegyzetek hosszát.

A névanyagot a tudományos név fajcsoport nevei alá rendeztük. A ma használt fajcsoport nevek legtöbbször a legöregebb társnév, így feltételezhetően ezek már nem változnak. A kiskapitálissal szedett és betűrendbe sorakoztatott fajcsoport nevek jeleznek egy-egy „fejezetet”, amely alatt a fajra vonatkozó nevek tára tanulmányozható.

A latin fajcsoport-nevet követően megadjuk a faj magyar nevét (ami a Bálint-féle fajjegyzékekben olvashatókkal azonos) és zárójelben rendszertani besorolását a kategóriák magyar neve alapján (lásd Bálint 2016). Ezt követi a kéttagú tudományos név dőlt betűkkel és szerzőjével, a leírás évszámával, majd zárójelben a faj rendszertani besorolása olvasható. Mindez után jön a magyar névanyag, amelyet nem betűrendben, hanem a legrégebbi névtől kezdve időrendben sorolunk fel. A magyar név mel-

¹⁾ Bálint (2006 és 2016) munkáiban egyes magasabb rendszertani kategóriák neve helytelenül képzett. Ezek Gozmány (1994) módszere alapján helyesen a következők: Hesperioidea = Búskaszerűek (nem Búskaformájúak), Papilionoidea = Pillangószerűek (nem Pillangó-formájúak).

lé mindig megadjuk a forrásműben használt tudományos nevet is. Így a tudományos név különféle szinonimái is nyomon követhetők. Az eredeti, olykor hibás írásmódot megtartottuk, a hibákat sehol sem jeleztük felkiáltójellel. Néhol jeleztük, hogy nincs magyar név. Ezek többnyire fontos monográfiák (pl. Abafi-Aigner 1907 és Gozmány 1968), és egyben forrásmunkák, a szerzők által már előbb vagy később puszta névként közölt magyar nevekhez (pl. A. Aigner 1904; Gozmány 1979). A zárójelbe tett „puszta név” megjelölés felhívja a figyelmet, hogy a névhez nincs semmiféle ábra- vagy szöveganyag. Az ilyen nevek többnyire névjegyzékekből származnak.

Bár a névanyag magáért beszél, úgy gondoljuk, hogy névtárunk akkor igazán szemléletes, ha a nevek háttérét vagy értelmét megmagyarázzuk vagy feltárjuk. A kéttagú magyar fajnév első tagja a faji jelző, a másik a nemi név. Ez utóbbit mi nem a génuszra, hanem a tribuszra alapozzuk (2. táblázat, lásd a tanulmány végén). Ezekkel kapcsolatban hivatkozunk egy nemrégiben megjelent munkára, ahol a „nemi nevek” legtöbbször a szerző bemutatta (lásd Bálint 2016). A faji jelzőket viszont részletesebben tárgyaljuk, ezekre térünk ki a fejezetek végéhez csatolt jegyzetekben.

Általánosságban megjegyezzük, hogy a „közönséges” faji jelzőt mindenütt elvetettük, többnyire kommentár nélkül, mivel a tapasztalat az mutatja, hogy az állományok nagysága és egyedsűrűsége jelentősen változhat, és az egykor „közönséges” faj ritkává válhat. Nem magyarázzuk azokat az eseteket sem, amikor faji jelzőként mitológiai eredetű nevet alkalmaztak, átvéve a ma is használt, vagy már társnévként kezelt fiatalabb tudományos névből. Következésképpen legelőször az aktuális magyar név faji jelzőjét ismertetjük, azután térünk ki a névtárban felhozott többi jelzőre, általában a legidősebbet véve elsőnek.

Névtárunkat nem illusztráljuk képekkel vagy más ábraanyaggal. Az érdeklődő bőséges referenciát talál a felsorakoztatott, és pontosan idézett forrásművekben.

Névtár

ACACIAE

Törpe farkincás (Farkincás-rokonúak: Farkröpérfarmák: Boglárkafélék)

Satyrum acaciae (Denis & Schiffermüller, 1775) (Lycaenidae: Theclinae: Eumaeini)

kökényi Farkröpér (*Thecla Acaciae*) – Frivaldszky 1865: 81.

Akáczfapillangó (*Thecla Acaciae*) – Cserey 1901: 26.

akác csücskös pille (*Thecla Acaicae*) – A. Aigner 1904: 85 (puszta név).

Akáclepke (*Thecla acaciae*) – Gere 1950: 535, 159. tábla, 30. ábra.

Akáclepke (*Strymon acaciae nostras*) – Gozmány 1968: 67, 49b. ábra.

akáclepke (*Strymon acaciae*) – Gozmány 1979: 998 (puszta név).

Akáclepke (*Satyrum acaciae*) – Varga 1984: 138, 14. ábra: 24.

Akáclepke (*Nordmannia acaciae*) – Fazekas 1992: 102, 80. ábra.

Törpe-farkincáslepke (*Satyrum acaciae*) – Bálint 1996: 78, VIII. tábla, 32. ábra.